

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ใน

อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี

People participation in sustainable ecotourism development in Koh Pha-ngan district,
Suratthani province

พรไพลิน ทวยเจริญ, อภิรัตน์ กังสตาพร

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต, nokyung_3@hotmail.com; apirat.k@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ใน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ใน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนบนเกาะพะงัน ตลอดจนการปรับเปลี่ยนในด้านต่างๆสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน วัฒนธรรมในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร และศึกษาผลกระทบทั้งเชิงลบและเชิงบวกในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะพะงัน เพื่อให้ชาวบ้านตระหนักถึงปัญหาและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักรวม 10 คน ได้แก่ กลุ่มตัวแทนภาครัฐจำนวน 4 คนและกลุ่มประชากรพื้นเพของชุมชนจำนวน 6 คน

ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างมากในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนได้แก่ การเข้าร่วมอบรม การไปศึกษาดูงาน นอกจากนี้พบว่าชาวบ้านตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่กับคนในชุมชนอย่างยั่งยืนตลอดไป และในการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในเรื่องนี้ถือว่าชาวบ้านในชุมชนให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเชิงบวกในด้านการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ เน้นการให้คนท้องถิ่นมีงานทำ มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ แบ่งผลประโยชน์กันอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ไม่ถูกผูกขาดโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยที่ชาวบ้านตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น เนื่องจากสภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ปรากฏชัดเจน คือ บริเวณชายหาดที่จัดเป็นพื้นที่สำหรับชาวต่างชาติ มีการปลูกสร้างโรงแรม รีสอร์ท สถานบันเทิง และร้านค้าอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้บริการนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดต่าง ๆ เช่น บริเวณหาดรีน ซึ่งเป็นชายหาดที่ใช้จัดงานปาร์ตี้ฟูลมูน มีขยะหลังจากงานปาร์ตี้เเยะ น้ำในทะเลก็เริ่มเน่าเสียจากเศษขยะที่ลอยน้ำ ทำให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การพัฒนาการท่องเที่ยว

ABSTRACT

The study on people participation in sustainable ecotourism development in Koh Pha-ngan district, Surat Thani province is conducted with a qualitative research technique, aiming to study participation of people to sustainably develop ecotourism in Koh Pha-ngan district, Suratthani province, to study the history of communities in Koh Pha-ngan including modification of various aspects, environment inside and outside communities, community culture, changes occurred before and after development of tourism turning to be ecotourism, and to study positive and negative effects on tourism development on Koh Pha-ngan so as to raise people's awareness of problems and participation in sustainable ecotourism development more and more. Purposive sampling method is used to select the sample in the study and data are collected from in-depth interviewing and group discussion. There are 10 key informants, i.e. 4 public sector representatives and 6 local residents in communities.

The study results showed that people in communities (villagers) had great participation in developing sustainable ecotourism. The people participation ranged from attending training, observational study. Moreover, it was found that villagers were aware of the importance of ecotourism for natural resource conservation to sustainably stay with people in communities. Such participation had positive effect on strengthening communities to be self-reliant. Emphasis was placed on enabling local people to be employed and to participate as business owners. Benefits were shared fairly and transparently without being monopolized with some group of people. Villagers were aware of the importance of ecotourism more and more due to deterioration of natural resources caused by previous tourism. The deterioration of natural environment that could be obviously seen was that beach areas provided for foreigner area were full of hotels, resorts, entertainment venues, and convenience stores; for example, Haad Rin beach where the full moon party is taken place. After the party was done, a lot of wastes were left and sea water was going to be polluted from those wastes, causing villagers to see the importance of tourism development and participated more in activities.

Keywords: Participation, ecotourism, tourism development

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเพราะนอกจากจะสร้างรายได้ โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องอีกมากมาย (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2555-2559) การจัดการท่องเที่ยวในอดีตมีแนวทางในการจัดการที่ มุ่งเน้นเพื่อสร้างความพึงพอใจ ให้แก่นักท่องเที่ยว และมุ่งแสวงหารายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ขาดการคำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชน และขาดการจัดการผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้น ปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการจัดการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกร่วมกันต่อการรักษาระบบนิเวศ นั่นคือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (กิตติวัฒน์ รัตน

ดิฉันทกณ กูเก็ท, และอดิรศ หงศตาร 2541, อ้างในถึงรัตนา อุ่นจันทร์ 2548, 2552) ดังนั้นผู้วิจัยตระหนักถึงความจำเป็นที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ใน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งจะอาศัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ไปในทิศทางที่เหมาะสมและเกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศน้อยที่สุด และมีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง จากหน่วยงานรัฐบาล และท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว ที่สำคัญคือต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว และมีการบูรณาการทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และจิตใจ เพื่อใช้เป็นแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะพะงันให้เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ใน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี โดยอาศัยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนบนเกาะพะงัน ตลอดจนการปรับเปลี่ยนในด้านต่างๆสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน วัฒนธรรมในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงหลังจากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาผลกระทบทั้งเชิงลบและเชิงบวกในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะพะงัน
3. เพื่อศึกษาทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยว วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม

3. การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ใน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญมาผนวกประสานเข้าด้วยกันดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอเกาะพะงัน

4. การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ใน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview) โดยได้ดำเนินการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และใช้การสัมภาษณ์เป็นการแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย

4.1 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้จะใช้ข้อมูล 2 ชนิด คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชุมชน และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง คือชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้ก่อนแล้ว เช่น รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูลรายงานของหน่วยราชการในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อเชื่อมโยงและก่อเกิดประโยชน์รวมถึงบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลผู้ศึกษากำหนดหัวข้อรายการต่างๆที่ต้องการจะศึกษาและรวบรวม โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างหรือแบบชี้นำ (Guided Interview) โดยในแบบการสัมภาษณ์เป็นลักษณะแบบคำถามปลายเปิดที่มีคำสำคัญที่ต้องการ โดยการสัมภาษณ์จะเป็นการสัมภาษณ์แบบรายบุคคล และจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์สามารถตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ซึ่งอยู่ภายใต้หัวข้อที่ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้กำหนด วิธีการสัมภาษณ์รูปแบบนี้ทำให้เกิดความยืดหยุ่นในหัวข้อคำถาม

ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยการศึกษาถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive sampling) ทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์และจัดสนทนากลุ่ม โดยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 10 คน ได้แก่ กลุ่มตัวแทนภาครัฐ จำนวน 4 คน ประกอบด้วยนายอำเภอเกาะพะงัน เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเกาะพะงัน นายเทศมนตรี และผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มประชากรพื้นเพของชุมชนจำนวน 6 คน ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่าตัวแทนทั้ง 2 กลุ่ม มีลักษณะเป็นตัวแทนที่ดีในการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด มีองค์ความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหัวข้อวิจัย เนื่องจากบางส่วนเป็นผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ประชากรดั้งเดิม ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งจะสามารถให้ข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview) โดยได้ดำเนินการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และใช้การสัมภาษณ์เป็นการแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง โดยคำถามต่างๆได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า เป็นโครงคำถามที่มีความยืดหยุ่น โครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน ตามลักษณะตามกลุ่มของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

เมื่อผู้ศึกษาได้สร้างแบบสัมภาษณ์และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว จะนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยจะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักบันทึกเทปในการสัมภาษณ์ และนำ

เทพคำสัมภาษณ์มาถอดความ เพื่อนำข้อมูลคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวไปวิเคราะห์หาข้อมูลทางขั้นตอนเชิงคุณภาพต่อไป

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษามีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

4.5.1 ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยมาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญ และคุณลักษณะของข้อมูล

4.5.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้ว นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล

4.5.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาต่างๆมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูล ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะไม่ใช้ข้อมูลตัวเลข แต่จะเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่มี “รายละเอียด” และ “ลึก” และมีกรอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (Interview Research) และข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Document Research) จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆตามข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุและผล ซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะของการพรรณานำไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุปตามหลักวิชาการประกอบการเขียนรายงาน

5. ผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ใน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็น ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของชุมชนในอดีต ตลอดจนการปรับเปลี่ยนในด้านต่างๆที่เกิดขึ้นภายในชุมชนจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) ว่ามีการเปลี่ยนแปลงหลังจากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอย่างไร โดยจากการศึกษาพบว่า การปรับเปลี่ยนในด้านต่างๆที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณีในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงหลังจากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนคือ ในปัจจุบันทั้งชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐต่างก็กลับมาตระหนักและให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการพัฒนา ซึ่งจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย เช่นหลังจากที่ธรรมชาติถูกรุกราน จากการประชุมสภาฯ การท่องเที่ยวและธุรกิจอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ เริ่ม ถูกทำลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และใช้ เป็นแหล่งทำกินประกอบอาชีพธุรกิจบริการด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (พ.ศ. 2520-ปัจจุบัน) การเปลี่ยนแปลงของเกาะพะงัน ในช่วงนี้เป็นช่วงที่มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอย่างกว้างขวาง เหตุผลที่สำคัญก็คือ ในปี พ.ศ. 2528 เริ่มมีการขนส่ง ขนาคใหญ่ โดยใช้ เรือเฟอร์รี่ ทำให้ สามารถนำ รถยนต์รถเบ็คโคร รถแทรกเตอร์ รถบัส รถบรรทุก ตลอดจนวัสดุก่อสร้างไปยังเกาะพะงันได้ สะดวกมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของธุรกิจ โรงแรม รีสอร์ท ธุรกิจบริการที่

ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับรัฐบาลมีแผนส่งเสริมและเร่งรัดพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้าน โครงสร้างพื้นฐานของเกาะพะงันทั้งที่เป็นสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะต่าง ๆ เมื่อรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวสู่ภูมิภาค โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2525 เป็นต้นมาส่งผลให้ เกาะพะงันได้รับการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนเกษตรกรรมสวนมะพร้าวและประมงพื้นบ้านไปสู่ชุมชนทันสมัย มีวิถีชีวิตแบบธุรกิจมากขึ้น ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบนิเวศจนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาทางชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องจึงพยายามผสมผสานเรื่องการอนุรักษ์เข้ากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยการให้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ที่ได้จัดตั้งขึ้นให้เป็นแหล่งพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการสงวนรักษาระบบนิเวศตามธรรมชาติโดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ อย่างเช่น ในอุทยานแห่งชาติ ด้วยความเชื่อว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความเชื่อที่ว่าท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดโอกาสให้มีการจ้างงานและการสร้างรายได้จำนวนมากทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ตลอดจนเป็นแรงผลักดันให้กลุ่มอนุรักษ์และประชาชนทั่วไปยอมรับว่าการท่องเที่ยวที่มีการวางแผนที่ดีมีศักยภาพใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ และพื้นที่อนุรักษ์อื่นๆ ได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐได้เริ่มเข้ามาให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวไปในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ทางสิ่งแวดล้อม ภายใต้อาณาเขตการจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมกับท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเหล่านั้น ให้ดีที่สุดเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้ง ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือกระทบน้อยที่สุดรวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิตเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ต้องให้การศึกษาที่ยั่งยืนในจิตสำนึกของแต่ละคนให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งยวดในอนาคตอันที่จะถดถอยสภาพแวดล้อมรอบตัวเราไว้ ประชาชนในพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และสามารถได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ต้องคำนึงถึงความพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตไปในทิศทางที่เหมาะสม โดยรักษาสภาพแวดล้อมที่งดงามและดั้งเดิมให้คงอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่มุ่งอนุรักษ์คุณค่าของธรรมชาติ เป็นการพัฒนาโดยถือว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศ สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมของระบบนิเวศโดยไม่ให้เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือทำลาย ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงนี้จะส่งผลกระทบให้การท่องเที่ยวอาจจะน้อยลง การจ้างงานอาจจะน้อยลง ก็จำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ระบบนิเวศยั่งยืนและการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้คงอยู่ตลอดไป โดยทั้งชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐเน้นตระหนักต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจคือ พูลมูนปาร์ตี้ นั่นเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ใน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี พบว่าชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมาก ทั้งการเข้าร่วมอบรม การไปศึกษาดูงาน เนื่องจากชาวบ้านตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่กับคนในชุมชนอย่างยั่งยืนตลอดไป และในการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในเรื่องนี้ถือว่าชาวบ้านในชุมชนให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบเชิงบวกในด้านการสร้าง

ความเข้มแข็งให้ชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ เน้นการให้คนท้องถิ่นมีงานทำ มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ แบ่งผลประโยชน์กันอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ไม่ถูกผูกขาดโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งส่งเสริมให้มีการสร้างงานและกิจกรรมที่ต่อเนื่องกับการท่องเที่ยวด้วย เช่น ส่งเสริมการนำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองมาขายเพื่อกระจายรายได้ให้คนในชุมชนอีกวิธีหนึ่ง ต้องทำความเข้าใจกับคนในชุมชนว่าหากชุมชนช่วยกันสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวทั้งในด้านสินค้าและบริการ ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว ก็จะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนยั่งยืนต่อไป รัฐบาลไม่ควรให้ความสำคัญกับผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ของการท่องเที่ยวโดยดูที่ตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวมากเกินไป มิเช่นนั้นจะทำให้เกิดความโลภและความขัดแย้งตามมา ในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวรัฐบาลควรเน้นประโยชน์ระยะในยาวและดำเนินมาตรการที่จะทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนยั่งยืนต่อไป ชาวบ้านตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น เนื่องจากสภาพแวดล้อมโทรมของทรัพยากรที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ปรากฏชัดเจน คือ บริเวณชายหาดที่จัดเป็นพื้นที่สำหรับชาวต่างชาติ มีการปลูกสร้างโรงแรม รีสอร์ท สถานบันเทิง และร้านค้าอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้บริการนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดต่าง ๆ เช่น บริเวณหาดรีน ซึ่งเป็นชายหาดที่ใช้จัดงานปาร์ตี้ฟูลมูน มีขยะหลังจากงานปาร์ตี้เยอะมาก แม้ว่านักธุรกิจโรงแรมและผู้จัดงานปาร์ตี้จะมองว่าธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยเชิงบวกที่ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวของเกาะพะงัน แต่ในทางกลับกันการจัดงานดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมชาติที่สวยงามซึ่งเป็นต้นทุนที่ธรรมชาติได้สร้างสรรคไว้เสื่อมโทรมลงไปเรื่อย ๆ การจัดกิจกรรมดังกล่าวส่งผลต่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปในทางลบเป็นปัจจัยที่ทำให้มีชายหาดที่มีการจัดงานเสื่อมโทรมลง มีขยะมูลฝอย เศษกันบูหรี่ ถุงพลาสติก ขวดแก้ว กระจังอลูมิเนียมที่บรรจุเครื่องดื่มอยู่มากมายในคืนวันงาน น้ำในทะเลก็เริ่มเน่าเสียจากเศษขยะที่ลอยน้ำ ทำให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น

6. การอภิปรายผล

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ใน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ชาวบ้านตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่กับคนในชุมชนอย่างยั่งยืนตลอดไป และในการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในเรื่องนี้คือว่าชาวบ้านให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเชิงบวกในด้านการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กิตติวัฒน์ รัตนดิลล ฅ ภูเก็ต. (2541) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการด้านการท่องเที่ยวจากในอดีตเป็นแบบมวลชนมาถึงแบบเชิงนิเวศในปัจจุบัน เริ่มต้นจาก การท่องเที่ยวเป็นแบบกลุ่มใหญ่ ทุกคนชอบท่องเที่ยวมาก ไปกันเป็นกลุ่มใหญ่ หากความสุขความพอใจจากธรรมชาติ โดยไม่สนใจสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวถูกใช้และเกิดผลกระทบมากมาย ผู้ประกอบการขอมีประโยชน์แต่ฝ่ายเดียวเรียกว่า ยุค Boosterism ในปี พ.ศ. 2504 – 2513 (1961-1970) เกิดอุปสงค์ อุปทาน มีความต้องการแหล่งท่องเที่ยวมาก การพัฒนาเศรษฐกิจมุ่งแต่วัตถุมากกว่าสนใจสิ่งแวดล้อม และมีนักการเงินใช้เงินต่อเงิน ทำให้เศรษฐกิจฟองสบู่ ในปี พ.ศ.2514 – 2523 (1971 - 1980) การท่องเที่ยวเริ่มเปลี่ยนแปลง แหล่งท่องเที่ยวต้องมีพื้นที่ ฐานการจัดการโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม, การวางแผนการใช้ที่ดิน และมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ในปี พ.ศ.2524 – 2533 (1981 -1990) การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงเป็นการตั้งอยู่บนพื้นฐานของชุมชน คือ ให้ชุมชนมีส่วนร่วม, ให้ชุมชนมีอำนาจในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ หวงแหนแหล่งท่องเที่ยว นั้น และในปี พ.ศ. 2534 – 3549 (1991 - 2006) การท่องเที่ยวเป็น

แบบเชิงนิเวศ และพัฒนาต่อมาเป็นแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในปัจจุบันที่เน้นการให้คนท้องถิ่นมีงานทำ มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ แบ่งผลประโยชน์กันอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ไม่ถูกผูกขาดโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งส่งเสริมให้มีการสร้างงานและกิจกรรมที่ต่อเนื่องกับการท่องเที่ยวด้วย เช่น ส่งเสริมการนำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองมาขายเพื่อกระจายรายได้ให้คนในชุมชนอีกวิธีหนึ่ง ต้องทำความเข้าใจกับคนในชุมชนว่าหากชุมชนช่วยกันสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวทั้งในด้านสินค้าและบริการ ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว ก็จะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนยั่งยืนต่อไป รัฐบาลไม่ควรให้ความสำคัญกับผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ของการท่องเที่ยวโดยดูที่ตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวมากเกินไป มิเช่นนั้นจะทำให้เกิดความโลภและความขัดแย้งตามมา ในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวรัฐบาลควรเน้นประโยชน์ระยะยาวและดำเนินมาตรการที่จะทำให้อารมณ์แบบการท่องเที่ยวของชุมชนยั่งยืนต่อไป

ชาวบ้านตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น เนื่องจากสภาพแวดล้อมโทรมของทรัพยากรที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ปรากฏชัดเจน คือ บริเวณชายหาดที่จัดเป็นพื้นที่สำหรับชาวต่างชาติ มีการปลูกสร้างโรงแรม รีสอร์ท สถานบันเทิง และร้านค้าอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้บริการนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดต่าง ๆ เช่น บริเวณหาดรีน ซึ่งเป็นชายหาดที่ใช้จัดงานปาร์ตี้ฟูลมูน มีขยะหลังจากงานปาร์ตี้เยอะมาก แม้ว่านักธุรกิจโรงแรมและผู้จัดงานปาร์ตี้จะมองว่าธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยเชิงบวกที่ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวของเกาะพะงัน แต่ในทางกลับกันการจัดงานดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ทำให้ธรรมชาติที่สวยงามซึ่งเป็นต้นทุนที่ธรรมชาติได้สร้างสรรค์ไว้เสื่อมโทรมลงไปเรื่อย ๆ การจัดกิจกรรมดังกล่าวส่งผลต่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปในทางลบเป็นปัจจัยที่ทำให้มีชายหาดที่มีการจัดงานเสื่อมโทรมลง มีขยะมูลฝอย เศษก้นบุหรี่ ถุงพลาสติก ขวดแก้ว กระจังอลูมิเนียมที่บรรจุเครื่องดื่มอยู่มาถมในคืนวันงาน น้ำในทะเลก็เริ่มเน่าเสียจากเศษขยะที่ลอยน้ำ ทำให้นักท่องเที่ยวเห็นความสำคัญและมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอเกาะพะงันที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายการพัฒนาข้างต้น 6 ด้าน คือ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน และชุมชน ได้แก่ การจัดทำและประกาศใช้กฎหมายผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การเข้มงวดในการควบคุมเขตก่อสร้างอาคาร การประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม การควบคุมกิจกรรมการให้บริการ และการก่อสร้างริมชายหาด ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ สร้างความเข้าใจ และตระหนักเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูป่าชายเลน การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ การรักษาแหล่งต้นน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำให้มีปริมาณพอเพียง การรักษาสภาพชายหาด และป้องกันการกัดเซาะจากน้ำทะเล จักระเบียบการจอดเรือ และทอดสมอ กลางทะเล ด้านการจัดการมลภาวะ ได้แก่ การจัดการด้านขยะ และน้ำเสียชุมชน การจัดการด้านเสียง และการจัดการด้านมลพิษ ด้านการคมนาคมขนส่ง ได้แก่ ให้มีท่าเรือโดยสาร ให้เพียงพอ และปลอดภัยปรับปรุงซ่อมแซมถนนให้มีคุณภาพดี และจัดระเบียบรถโดยสารประจำทาง และเรือรับจ้าง เพื่อเพิ่มคุณภาพบริการ และความปลอดภัย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ ป้องกันอาชญากรรม และลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ป้องกันอุบัติเหตุทั้งทางบกและทางน้ำ เพิ่มศักยภาพในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล และทางบก และความสะอาดของอาหาร และเครื่องดื่ม และด้านมรดก และวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ ฟื้นฟูศิลปะ และประเพณีของชาวเกาะพะงัน รักษาสถานที่ทางประวัติศาสตร์ให้เป็นมรดกของชาวพะงัน ดูแลและส่งเสริมเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี และการจัดระเบียบสถานบริการ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุ วรมิตร(2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการหาสาเหตุของปัญหา และสอดคล้องกับ แนวคิดของ ศรีญา วรากุลวิทย์ (2548) ได้สรุปว่าการพัฒนาการท่องเที่ยว ว่ามีผลกระทบทางสังคมไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อแรงงานท้องถิ่น และส่งผลกระทบต่อแรงงาน การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทั้งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ไม่สามารถควบคุม และยิ่งนับวันไม่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของสังคมมากขึ้น เพราะขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและลบต่อคนในสังคมสถาบันครอบครัวและระบบเครือญาติ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านประเพณี และพิธีกรรม ต่าง ๆ กระทั่งไปยังวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของชาวบ้านในชุมชน

7. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

หากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ความสำคัญแต่เพียงปัจจัยที่เป็นตัวเงิน สิ่งต่างๆที่คู่ควรแก่สังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ก็ถูกทำลายหรือลดทอนคุณค่าลงจากการส่งเสริมอุตสาหกรรมธุรกิจท่องเที่ยวที่ขยันขันแข็ง ทำให้คุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยวสูญหายไปด้วย ชุมชนซึ่งมีวิถีชีวิตในการดำรงอยู่จึงได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง นับว่าเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดปัญหาไม่ยั่งยืนในสังคม เช่น ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การทำลายสภาพแวดล้อมของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในเส้นทางท่องเที่ยว ดังนั้น การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของถิ่น มีศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ในท้องถิ่นอยู่แล้ว จึงสามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวสร้างรายได้เข้าชุมชน ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นควรเริ่มจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเอง ซึ่งถ้าหากประชาชนในท้องถิ่นขาดการมีส่วนร่วมแล้ว การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะประสบผลสำเร็จได้ยาก เพราะว่าชุมชนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับสถานที่ท่องเที่ยว เมื่อสภาพแวดล้อมเดิมถูกทำลาย วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดิมย่อมได้รับผลกระทบโดยตรงต่อสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพิทักษ์รักษาสิ่งต่างๆดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่ได้หากประชาชนในท้องถิ่นไม่มีความรัก ความหวงแหน ความรู้สึกพึงพิงและใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น นับว่าเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ชุมชน/ประชาชน

5. ภาคประชาชนเสนอแนะว่าการพัฒนาต้องไปในทิศทางที่มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด พัฒนาแหล่งศิลปกรรมให้เป็น สถานที่ท่องเที่ยว และควรมีการสนับสนุน และเพิ่มพื้นที่การทำไร่ ทำนา ทำสวน และปลูกผักตามแนวคิดของเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรปลอดภัยเพื่อให้เกิดห่วงโซ่อุปทานบริโภค และลดการนำเข้า สินค้าเกษตรเหล่านี้จากภายนอกเกาะ

6. ชุมชนมีส่วนร่วมโดยบุคคลในท้องถิ่นที่มีศักยภาพจากสมาชิกในชมรม โรงเรียน สถานศึกษาท้องถิ่น ตลอดจนตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชนมาร่วมในการระดมความคิดเพื่อการวางแผนและดำเนินการ ควรหามาตรการที่จะกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้กระจายสู่ชุมชนมากที่สุด เช่น อาจมีการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งจัดเป็นกองทุนส่วนกลางกลางเพื่อพัฒนาชุมชนแม้ผู้ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงก็ได้ประโยชน์ด้วยเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือมากขึ้น

7. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนในการสอดส่องดูแลผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวที่มาจากภายนอก โดยสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเป็นไปได้และสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน

หน่วยงานของรัฐ

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มากขึ้น ใช้ผลิตภัณฑ์ ที่รักษาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการปลูกป่าให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารที่สำคัญ อีกทั้งต้องมีการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวควบคู่ไปกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ควรมีการ ปรับปรุงถนน และสร้างเส้นทางเชื่อมโยงที่ได้มาตรฐาน ที่สำคัญควรมีการแปรรูปสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ ให้กับเกาะพะงัน

2. ด้านสังคม ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับ ประชาชนมากขึ้น โดยต้องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน มากยิ่งขึ้น มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของทั้งประชาชน และนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีความสำคัญและใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ได้ทำการศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อันจะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ตลอดจนการปรับตัวของชุมชนภายใต้กระแสการท่องเที่ยว

4. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพแก่คนในสังคม และศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวหากไม่มีการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าส่งผลกระทบต่ออย่างไร เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนตลอดไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณะอาจารย์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง (ระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต) วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต บิดา มารดา ตลอดจนบุคคลในครอบครัวทุกท่านทุกคนที่สนับสนุนช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

นอกจากนี้ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณหน่วยงานภาครัฐและชาวบ้านใน อ.เกาะพะงัน ที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ และขอขอบคุณสำหรับกำลังใจที่ได้รับจากสมาชิก เพื่อนร่วมงานและเพื่อนร่วมศึกษาทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559. กรุงเทพฯ.
- กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต และอดิสร หงษ์สตาร์. (2541). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 17 (ฉบับที่ 4). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2542). เอกสารประกอบการสอนวิชานโยบาย และการปฏิบัติงานการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ.
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัดสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2559). แผ่นแม่บท การพัฒนาการท่องเที่ยวมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ‘เกาะพะงัน-เกาะเต่า’ อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สืบค้นจาก www.harvardasia.co.th
- ภาณุ วรมิตร. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ศรีัญญา วรากุลวิทย์. (2548). ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : เพ็องฟ้าปรีณดี